

DIE ZELLE im Trichter

Eine korpusbasierte Methode der Metaphernsuche am Beispiel der Zellenmetaphern in der Biologie und in der Gesellschaftslehre

Majoros Krisztián

Az értekezés kiindulópontja az alábbi módon foglalható össze:

(A) vannak empirikus adatok és megfigyelések arra nézvést, hogy a tudományokban a metaforikus konceptualizáció sokágú összefüggést mutat a különböző tudományok között;
és

(B) vannak kételyek arra nézvést, hogy a manuális módszerrel összegyűjtött kicsiny példaanyag képes-e ezeket a sokirányú összefüggéseket elegendő bizonyító erővel empirikusan megalapozni.

Az értekezés első és a célkitűzés szempontjából legfontosabb problémája a következőképpen fogalmazható meg:

P₁: Mennyiben alkalmas az itt bevezetendő korpusz alapú metaforakereső módszer az egyes tudományokon belüli és a tudományközi metaforikus konceptualizáció összefüggésrendszerének empirikus kutatására?

A szakirodalomban tárgyalt eljárások és eredmények figyelembevételével a kidolgozandó korpusznyelvészeti módszernek az alábbi követelményeknek kell megfelelnie:

1. A módszernek lehetővé kell tennie a talált adatok kvantitatív kiértékelését.
2. Az intuíció és az introspekció szerepét az adatgyűjtésben a lehető legnagyobb mértékben korlátozni kell.
3. A talált adatok elemzésébe be kell vonni a (tágabb) kontextust.
4. A metaforikus kifejezések elsődleges forrása a korpusz legyen.

P₁ megoldása **P₂** és **P₃** megoldásaiból adódik, mely problémák a sejtfogalom a (molekuláris) sejtbiológiában és a szociológiában betöltött szerepére vonatkozó megfigyelésekből kiindulva a következőképpen fogalmazhatók meg:

P₂: Mely a tudástranszfer szempontjából releváns vezérmetaforák azonosíthatók a sejtbiológia történetében a sejthez, mint céltartományhoz kapcsolódóan és mennyiben ragadhatók meg ezek az itt bevezetendő módszer segítségével?

ill.

P₃: Hogyan válik a sejtfogalom forrástartománnyá a társadalomtudományban és mi állapítható meg a társadalmi metaforika változásáról az itt bevezetendő módszer segítségével?

Az értekezés fő célja tehát, ami a sejtmetaforák elemzésén messze túlmutat, **P₁** megválaszolása, azaz egy korpusz alapú módszer kidolgozása, ami képes megfelelni a fenti követelményeknek.

Az eredményeket, ill. P₂ és P₃ megoldásait tekintve a P₁-re adott válasz a következőképpen fogalmazható meg:

L₁:

Bár a továbbfejlesztett „tölcsér“-módszer nem mentes intuitív faktoroktól, ez a félautomatikus eljárás képes részletes áttekintést adni egy bizonyos tárgyterület metaforikájáról, mégpedig statisztikailag reprezentatív szövegkorpuszokban fellelhető figuratív nyelvi kifejezések empirikus (és egyfajta kvantifikáción alapuló) elemzése formájában. Ennek következtében a módszer alkalmas az egyes tudományokon belüli és a tudományközi metaforikus konceptualizáció összefüggésrendszerének empirikus kutatására.